

Uniwersytet
Wrocławski

ISSN 2029–2236 (print)
ISSN 2029–2244 (online)
SOCIALINIŲ MOKSLŲ STUDIJOS
SOCIAL STUDIES
2011, 3(1), p. 249–270.

AUTORIŲ IR GRETUTINIŲ TEISIŲ KOLEKTYVINIO ADMINISTRAVIMO TERITORINIŲ RIBOJIMŲ PERSPEKTYVOS EUROPOS SAJUNGOJE

Ažuolas Čekanavičius

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto

Civilinės ir komercinės teisės katedra

Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva

Telefonas (+370 5) 2714 587

Elektroninis paštas azuolas.cekanavicius@yahoo.com

Pateikta 2010 m. rugsėjo 29 d., parengta spausdinti 2010 m. lapkričio 5 d.

***Anotacija.** Egzistuojanti tarptautinė autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo sistema yra paremta kolektyvinio administravimo asociacijų sudaromais tarpusavio atstovavimo susitarimais, kurie įtvirtina šiems subjektams teritorinius veiklos ribojimus. Straipsnyje, taikant mokslinius teorinius ir empirinius metodus, tiriamas šių teritorinių veiklos ribojimų galimas konfliktas su Europos Sąjungos teise. Straipsnyje identifikuojama Europos Bendrijų Teisingumo Teismo, Europos Parlamento ir Europos Komisijos pozicija šiuo klausimu, pateikiamos išvados dėl potencialių pasekmių, teisinį reguliavimą grindžiant šių institucijų siūlomais modeliais.*

***Reikšminiai žodžiai:** autorių teisė, autorių teisės, gretutinės teisės, kolektyvinis administravimas.*

Ivadas

Nuo dvidešimtojo amžiaus pradžios nacionalinės autorių teisių kolektyvinio administravimo asociacijos pradėjo sudarinėti tarpusavio atstovavimo susitarimus su kitų valstybių teritorijoje veikiančiomis asociacijomis dėl jų atstovaujamų asmenų teisių licencijavimo ir priežiūros kitose valstybėse. Šių susitarimų pagrindu susikūrė efektyviai veikianti pasaulinė autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo sistema, teikianti naudą teisių objektų naudotojams, teisių subjektams (turėtojams) ir visai visuomenei. Tradiciškai tarpusavio atstovavimo susitarimais įtvirtinamas teritorinis veiklos ribojimas: autorių ar gretutinių teisių kolektyvinio administravimo asociacija gali suteikti licenciją panaudoti kitos kolektyvinio administravimo asociacijos repertuarą tik savo veiklos valstybės teritorijoje; ir tik ji turi išimtinę teisę administruoti šį repertuarą savo veiklos valstybėje. Potencialus tokių ribojimų prieštaravimas Europos Sąjungos teisei ir skirtinga Europos Bendrijų Teisingumo Teismo, Europos Parlamento bei Europos Komisijos pozicija nagrinėjamu klausimu lemia šio straipsnio temos aktualumą. Keičiant nusistovėjusį teisinį reguliavimą tam tikra kryptimi, būtina išnagrinėti galimas tokių pokyčių pasekmes Lietuvos ir visos Europos Sąjungos mastu. Tik įvertinus potencialias pasekmes, galima pasirinkti pageidautiną teisinio reguliavimo modelį. Dėl šios priežasties straipsnio tema yra aktuali ir reikšminga.

Atskiriems šios temos aspektams dėmesio savo darbuose yra skyrę užsienio autoriai P. Gyertyanfy, J. De Werra, V. Dehin, A. Dietz, R. Heine, C. Wunschmann. Lietuvos mokslininkas V. Mizaras atskleidė egzistuojančią Europos Sąjungos institucijų praktiką ir vyraujančias tendencijas šio straipsnio tematika, tačiau tikėtinių pasekmių, teisinį reguliavimą grindžiant atitinkamu modeliu, išsamiai nevertino ir netyrė. Tai leidžia daryti išvadą, jog išsamių mokslinių tyrimų straipsnio tema Lietuvos teisės moksle nebuvo atlikta. Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, darytina išvada, kad straipsnio tema yra nauja ir dar nenagrinėta.

Straipsnio tikslas – ištirti Europos Bendrijų Teisingumo Teismo, Europos Parlamento bei Europos Komisijos poziciją dėl autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo asociacijų sudaromų tarpusavio atstovavimo susitarimų, įtvirtinančių teritorinius veiklos ribojimus, ir nustatyti galimas pasekmes, teisinį reguliavimą grindžiant šių institucijų siūlomais modeliais.

Tyrimo objektas – Europos Sąjungos institucijų priimti sprendimai, teisės aktai, mokslo darbai, susiję su autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo asociacijų sudaromų tarpusavio atstovavimo susitarimų nustatomais teritoriniais veiklos ribojimais.

Straipsnio tikslui pasiekti taikomi teoriniai analizės, apibendrinimo, lyginimo metodai bei empirinis dokumentų analizės metodas.

1. Teisių kolektyvinio administravimo teritorinis pobūdis

Devynioliktajame amžiuje ir dvidešimtojo amžiaus pradžioje prasidėjo pirmasis autorių teisių kolektyvinio administravimo asociacijų formavimosi etapas¹ – buvo sukurtos nacionalinės kolektyvinio administravimo asociacijos. Antrasis teisių kolektyvinio administravimo sistemos raidos etapas žymėjo laikmetį, kai nacionalinės autorių teisių kolektyvinio administravimo asociacijos pradėjo reaguoti į vykstančius globalizacijos procesus ir ėmė sudarinėti tarpusavio atstovavimo susitarimus su skirtingų valstybių nacionalinėmis asociacijomis dėl jų atstovaujama autorių teisių licencijavimo ir priežiūros savo veiklos valstybėse. Šiam procesui labai svarbi buvo 1926 m. sukurta Tarptautinė autorių ir kompozitorių asociacijų konfederacija (pranc. *Confédération Internationale des Sociétés d'Auteurs et Compositeurs*), sutrumpintai vadinama CISAC. Ji padėjo skatinti tarpusavio atstovavimo susitarimų sudarymą tarp savo narių.

Efektyviai veikianti globali autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo sistema būtina autorių ir gretutinių teisių objektų naudotojams, autorių ir gretutinių teisių subjektams ir visai visuomenei.

Tai naudinga autoriams, atlikėjams, kitiems autorių ir gretutinių teisių subjektams praktiškai, ekonomiškai ir teisiškai. Praktiškai naudinga, nes teisių turėtojai negali būti vienu metu tūkstančiuose vietų tuo pat metu ir individualiai įgyvendinti savo teisių, turint galvoje, kad teisių objektai gali būti naudojami visame pasaulyje. Ekonomiškai naudinga, nes daug pigiau dalytis derybų, priežiūros, atlyginimo skaičiavimo išlaidomis su kitais panašiais visame pasaulyje išsidėsčiusiais teisių turėtojais. Be to, pavieniams teisių subjektams būtų sunku vykdyti lygiavertes derybas su dideliais ir komerciškai stipriais komerciniais naudotojais, tokiais kaip transliuotojai ar telekomunikacijų kompanijos². Teisiškai naudinga, nes akivaizdu, jog tam tikros verslo rūšys yra pagrįstos masiniu originalių kūrybinės veiklos rezultatų naudojimu. Taigi tikėtina, jog, nesant kolektyvinio administravimo instituto, būtų gerokai daugiau pažeidimų (tiek atsitiktinių, tiek sąmoningų).

Pasaulinė teisių kolektyvinio administravimo sistema naudinga teisių objektų naudotojams. Kreipęsi į nacionaliniu mastu veikiančią kolektyvinio administravimo asociaciją (toliau – kolektyvinio administravimo subjektas), jie gali įsigyti licenciją į iš esmės viso pasaulio pageidaujamos rūšies objektų repertuarą.

Sėkmingai veikianti kolektyvinio administravimo sistema naudinga visai visuomenei. Efektyvi civilinė apyvarta viso pasaulio autorių ir gretutinių teisių objektais padeda visuomenei tobulėti ir naudotis kūrybinės veiklos rezultatais tuo pat metu nepažeidžiant teisių turėtojų interesų.

Kolektyvinio administravimo subjektai turi galimybę pasiūlyti naudotojams viso pasaulio objektų repertuarą dėl tarpusavio atstovavimo susitarimų pagrindu sudaryto pasaulinio kolektyvinio administravimo subjektų tinklo. Tarpusavio atstovavimo susitari-

1 Sterling, J. A. L. *World Copyright Law. Third edition*. London: Sweet & Maxwell, 2008, p. 600.

2 Florian, K. If the kids are united. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*. 2007, 2(6): 371–376, p. 372; Garnet, K.; Davies, G.; Harbottle, G. *Copinger and Skone James on Copyright. Fifteenth edition*. London: Sweet & Maxwell, 2005, p. 1543.

mai nustato sąlygas, kuriomis vienas kolektyvinio administravimo subjektas įgyja teisę suteikti licencijas į kito kolektyvinio administravimo subjekto repertuarą, ir atvirkščiai. Tokių susitarimų pagrindu kiekvienas iš kolektyvinio administravimo subjektų įgyja teisę licencijuoti kito kolektyvinio administravimo subjekto vietinį repertuarą. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 69 straipsnio 1 dalyje taip pat nustata, jog „užsienio autorių ir gretutinių teisių subjektų teises Lietuvos Respublikos teritorijoje Lietuvos kolektyvinio administravimo asociacijos įgyvendina pagal pasirašytas dvišales ir daugiašales sutartis su atitinkamomis užsienio valstybių kolektyvinio administravimo asociacijomis, kurios yra įgaliotos atstovauti šiems subjektams <...>.“³ Tradiciškai tarpusavio atstovavimas turi teritorinį ribojimą: kolektyvinio administravimo subjektas gali suteikti licenciją panaudoti kito kolektyvinio administravimo subjekto repertuarą tik savo veiklos valstybės teritorijoje⁴, taip pat tik jis turi išimtinę teisę administruoti šį repertuarą savo veiklos valstybėje. Dėl šios priežasties naudotojai, autorių ir gretutinių teisių objektus naudojantys kelių valstybių teritorijose, privalo kreiptis į kiekvienoje valstybėje veikiančią atitinkamą kolektyvinio administravimo subjektą dėl licencinės sutarties sudarymo. Taip atsiranda kolektyvinio administravimo subjektų veiklos teritorinis pasiskirstymas, kuris *inter alia* sukuria dominavimą tam tikroje teritorinėje rinkoje.

Autorių ir gretutinių teisių kolektyvinis administravimas Europos Sąjungoje (toliau – ES) taip pat yra paremtas kolektyvinio administravimo subjektų sudarytais tarpusavio atstovavimo susitarimais, pagal kuriuos kiekvienas kolektyvinio administravimo subjektas turi šimtinę teisę bei yra įsipareigojęs teikti licencijas tik apibrėžtoje teritorijoje (valstybėje narėje, kurioje veikia). Kyla klausimas, kaip šis veiklos teritorinis pasiskirstymas yra suderinamas su ES konkurencijos teisės nuostatomis bei bendrosios rinkos principais.

2. Europos Sąjungos institucijų praktika

2.1. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo jurisprudencija

Viena pirmųjų Europos Bendrijų Teisingumo Teismo (toliau – ETT) bylų, kurioje iškilio intelektualinės nuosavybės apsaugos tam tikroje teritorijoje suderinamumo su Europos Bendrijų teise klausimas, buvo *Parke, Davis and Co. v. Probel, Reese, Beintema-Interpharm and Centrafarm*⁵. Nors šioje byloje buvo nagrinėjamas pramoninės nuosavybės klausimas, tačiau teismo sprendimas svarbus tuo, kad buvo pradėta formuoti praktika, jog tai, kad tam tikros intelektualinės nuosavybės teisės suteikia išimtinę teisę konkrečiam subjektui valstybės teritorijoje atlikti tam tikrus veiksmus, nėra prieštaraujanti Bendrijos teisei. Tik netinkamas naudojimas išimtinėmis teisėmis gali pažeisti

3 Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 50-1598.

4 Dehin, V. The Future of Legal Online Music Services in the European Union: A Review of the EU Commission's Recent Initiatives in Cross-border Copyright Management. *European Intellectual Property Review*. 2010, 32(5): 220–237, p. 223.

5 Case 24-67, *Parke, Davis and Co. v. Probel, Reese, Beintema-Interpharm and Centrafarm* [1968] ECR 55.

konkurencijos teisės normas. Kitaip tariant, ETT atskyrė intelektinės nuosavybės teisių turėjimą nuo šių teisių įgyvendinimo. Ši taisyklė vadinama „seniausiu teismo įtvirtintu principu, pagrįstu intelektinės nuosavybės teisės ir jos įgyvendinimo dichotomija“⁶.

Kita byla, kurioje jau buvo sprendžiamas autorių teisių klausimas, buvo *Deutsche Grammophon Gesellschaft mbH v. Metro-SB-Großmärkte GmbH & Co. KG*⁷. Šioje byloje teismas toliau laikėsi savo suformuotos praktikos, ją adaptuodamas autorių teisei. Teismas pažymėjo, jog, pirma, išimtinės autorių teisės įgyvendinimas pats savaime dėl jos išimtinumo nėra pažeidžiantis Bendrijos teisę; antra, konkrečios išimtinės autorių teisės turėjimas pats savaime nėra dominavimas atitinkamoje rinkoje. Vis dėlto iš šios bylos nėra aišku, kaip turi būti vertinami kolektyvinio administravimo subjektų veiksmai (susitarimai), kuriais kitam kolektyvinio administravimo subjektui suteikiama teisė išduoti licencijas panaudoti tam tikrą kūrinių repertuarą tik konkrečioje teritorijoje. Kolektyvinio administravimo subjektų veiksmai buvo vertinami ir vėlesnėse ETT bylose⁸, tačiau nebuvo pasisakyta dėl tarpusavio atstovavimo susitarimų teisėtumo.

Pirmoji byla, kurioje ETT tiesiogiai vertino tarpusavio atstovavimo susitarimus, buvo *François Lucazeau and others v. Société des Auteurs, Compositeurs et Editeurs de Musique (SACEM) and others*⁹. ETT pažymėjo, jog „yra aišku, kad tarpusavio atstovavimo sutartys tarp autorių teisių administravimo asociacijų turi dvigubą tikslą: pirma, jos siekia, kad visiems saugomiems muzikos kūriniams, nesvarbu, kokia jų kilmė, būtų taikomos tos pačios panaudojimo sąlygos visiems naudotojams toje pačioje valstybėje narėje, suderinamus su tarptautinėse sutartyse įtvirtintais principais; antra, jos leidžia autorių teisių administravimo asociacijoms patikėti savo repertuaro apsaugą kitoje šalyje vykdyti pagal sistemą, kurią nustačiusi yra toje šalyje veikianti autorių teisių kolektyvinio administravimo asociacija, ir nebūti priverstoms į tą veikiančią sistemą integruoti savo sutarčių su naudotojais tinklo ir vietinių monitoringo susitarimų“¹⁰. Teismas priešė prie išvados, jog „aptariami tarpusavio atstovavimo susitarimai yra susitarimai dėl paslaugų, kurie patys savaime nėra ribojantys konkurenciją tokiu būdu, kad pakliūtų į Sutarties 85(1) straipsnio veikimo sritį“¹¹. Teismas taip pat nusprendė, kad „EEB sutarties 85 straipsnis turi būti interpretuojamas kaip draudžiantis bet kokius suderintus valstybių narių nacionalinių autorių teisių administravimo asociacijų veiksmus, kurių tikslas ar

6 Keeling, D. T. *Intellectual Property Rights in EU Law. Volume I. Free Movement and Competition Law*. New York: Oxford University Press, 2003, p. 51.

7 Case 78-70, *Deutsche Grammophon Gesellschaft mbH v. Metro-SB-Großmärkte GmbH & Co. KG*. [1971] ECR 487.

8 Case 127-73, *Belgische Radio en Televisie v. SV SABAM and NV Fonior*. [1974] ECR 313; Case 262/81, *Coditel SA, Compagnie générale pour la diffusion de la télévision, and others v Ciné-Vog Films SA and others*. [1982] ECR 3381; Joined cases 55/80 and 57/80, *Musik-Vertrieb membran GmbH et K-tel International v. GEMA - Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte*. [1981] ECR 147; Joined cases 55/80 and 57/80, *Musik-Vertrieb membran GmbH et K-tel International v. GEMA - Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte*. [1981] ECR 147.

9 Joined cases 110/88, 241/88 and 242/88, *Gesellschaft zur Verwertung von Leistungsschutzrechten mbH (GVL) v. Commission of the European Communities*. [1989] ECR 2811.

10 *Ibid.* para. 13.

11 *Ibid.* para. 14.

poveikis yra atsisakyti kiekvienai asociacijai suteikti galybę tiesiogiai naudotis savo repertuaru naudotojams, įsteigtiems kitoje valstybėje narėje¹².

Taigi šioje byloje ETT pirmą kartą įvertino Kolektyvinio administravimo subjektų sudarytus tarpusavio atstovavimo susitarimus ir konstatavo, kad jie *per se* nėra prieštaraujantys ES teisei. Teismas pripažino, kad teritoriniai ribojimai yra pateisinami efektyvaus teisių administravimo požiūriu, nes teisių įgyvendinimas ir monitoringas kiekvienoje valstybėje yra susijęs su sava specifika ir išlaidomis.

Iš esmės identišką sprendimą aptartajam teismas priėmė byloje *Ministère public v. Jean-Louis Tournier*¹³. Tą pačią dieną priimtame sprendime teismas pakartojo tuos pačius argumentus ir teisės aiškinimo praktiką.

Darytina išvada, jog ETT iš esmės pripažino tarpusavio atstovavimo susitarimais sukurtą autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo teritorialumą pagrįstu ir atitinkančiu ES teisės normas. Šią temą nagrinėjantys autoriai tokią teismo poziciją pavadino „simpatizuojančia esminiams egzistuojančio autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo elementams“¹⁴.

2.2. Europos Parlamento pozicija

Europos Parlamentas savo poziciją dėl autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo išdėstė 2004 m. sausio 15 d. priimtoje Rezoliucijoje dėl Bendrijos nustatomų ribų kolektyvinio administravimo asociacijoms autorių teisių ir gretutinių teisių srityje¹⁵ (toliau – Rezoliucija).

Europos Parlamentas įžanginėje Rezoliucijos dalyje aiškiai pabrėžė autorių bei gretutinių teisių kolektyvinio administravimo svarbą, pažymėdamas, jog autorių ir gretutinių teisių kolektyvinis administravimas kartu su pačiomis aptariamomis teisėmis ir nuostatomis dėl jų įgyvendinimo yra trečias ir neatskiriamas elementas autorių ir gretutinių teisių srityje¹⁶.

Rezoliucijos dalyje, kurioje aptariama vidaus rinka, pažymėta, jog teisių įgyvendinimas ir administravimas yra paremtas teritorialumo principu ir tarptautinėmis sutartimis¹⁷. Europos Parlamentas taip pat skyrė dėmesio konkurencijos aspektams, teigdamas, jog „pažymi, kad *de jure* ir *de facto* monopoliai, kuriais iš esmės naudojasi kolektyvinio administravimo asociacijos, iš principo nekelia konkurencijos problemų, jeigu užtikrinama, kad jie nenustato nepagrįstų ribojimų savo nariams arba ribojimų teisių prieinamumui būsimiems klientams; pripažįsta, kad kolektyvinio administravimo asociacijos vykdo užduotis, atitinkančias visuomenės interesą, teisių turėtojų bei naudotojų inte-

12 Joined cases 110/88, 241/88 and 242/88, *Gesellschaft zur Verwertung von Leistungsschutzrechten mbH (GVL) v. Commission of the European Communities*. [1989] ECR 2811. para. 20.

13 Case 395/87, *Ministère public v. Jean-Louis Tournier* [1989] ECR 2521.

14 Dreier, T. The Role of the ECJ for the Development of Copyright in the European Communities. *Journal of the Copyright Society of the U.S.A.* 2007, 54: 183–230, p. 207.

15 European Parliament resolution on a Community framework for collective management societies in the field of copyright and neighbouring rights (2002/2274(INI)) // [2004] OJ C 092 E 16/04/2004.

16 Rezoliucijos 3 punktas.

17 *Ibid.*, 11 punktas.

resus, ir dėl to yra reikalingas tam tikras reguliavimo laipsnis; pabrėžia konkurencijos teisės svarbą vertinant galimas individualias bylas dėl kolektyvinio administravimo asociacijų piktnaudžiavimo monopoliu, taip sėkmingai užtikrinant teisių administravimą ateityje¹⁸.

Rekomendacijoje pripažįstama, kad tarpusavio atstovavimo susitarimai, kaip tai jau tiesiogiai buvo pripažinta teismų jurisprudencijoje, nėra prieštaraujantys konkurencijos teisės nuostatomis¹⁹.

Apibendrinant Rezoliucijos tekstą, darytina išvada, jog Europos Parlamentas taip pat nuosekliai palaiko ETT jurisprudencijoje išdėstytą poziciją. Europos Parlamentas pripažįsta, jog savo esme tarpusavio atstovavimo susitarimai, lemiantys kolektyvinio administravimo subjektų teritorinį veiklos pobūdį, nėra neigiamas reiškinys.

2.3. Europos Komisijos praktika

Europos Komisija savo praktiką autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo teisinio reguliavimo srityje vykdė iš esmės dviem kryptimis: pirma, priimdama Komunikatą COM/2004/0261 „Autorių teisių ir gretutinių teisių administravimas bendrojoje rinkoje“²⁰ (toliau – Komunikatas) bei Rekomendaciją 2005/737/EC dėl autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio tarpvalstybinio administravimo teisėtoms muzikos internete paslaugoms²¹ (toliau – Rekomendacija); antra, sprendama konkurencijos teisės bylas.

Europos Komisija nuo 1990 m. pradėjo įvairiais būdais reikšti savo poziciją, jog autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo mechanizmas yra neefektyvus²². Komisija savo požiūrį į egzistuojantį teisinį reguliavimą išdėstė Komunikate. Jis literatūroje apibūdinamas kaip „teisiškai ir techniškai orientuotas dokumentas, kurio didžiausias rūpestis yra bendrosios rinkos funkcionavimas, ypač naujos skaitmeninės aplinkos sąlygomis“²³. Komunikate, be teisinės ir faktinės *status quo* situacijos analizės, išdėstytas ir Komisijos požiūris į pageidautiną teisinį reguliavimą, tačiau Kolektyvinio administravimo subjektų tarpusavio atstovavimo susitarimų teisėtumas iš esmės nekvestionuojamas.

Atlikusi tyrimą, kuriame pažymėjo neišsivysčiusį, palyginti su JAV, Europos Sąjungos interneto turinio paslaugų sektorių, taip pat sukritikavusi egzistuojančią kolektyvinio administravimo sistemą, pagrįsta teritoriniu pasidalijimu, Europos Komisija prieš-

18 Rezoliucijos 3 punktą, 14 punktą.

19 *Ibid.*, 43 punktą.

20 Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the European Economic and Social Committee. The Management of Copyright and Related Rights in the Internal Market (COM/2004/0261 final) [interaktyvus] 2004-04-16 [žiūrėta 2010-06-20]. <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0261:FIN:EN:PDF>>.

21 Commission Recommendation 2005/737/EC of 18 May 2005 on collective cross-border management of copyright and related rights for legitimate online music services // [2005] OJ L 276/54.

22 Dehin, V., *supra* note 4, p. 227.

23 Dietz, A. European Parliament Versus Commission: How to Deal With Collecting Societies? *International Review of Intellectual Property and Competition Law*. 2004, 35(7): 809–820, p. 814.

mė Rekomendaciją. Atkreiptinas dėmesys, jog tokia neprivaloma forma (angl. *soft law*) priimtas Europos Sąjungos antrinis teisės aktas sulaukė daug kritikos. Kritiką išreiškė Europos Parlamentas²⁴ bei šią temą nagrinėję autoriai, nurodydami, jog „Komisija šiuo aktu priėmė nors teisiškai neprivalomas, bet netiesiogiai labai efektyvias „*soft law*“ priemonės, užuot priėmusi demokratiškai parengtą direktyvą“²⁵.

Rekomendacijos esmę sudaro siekis panaikinti Europos Sąjungos teritorijoje autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo teritorinius trukdžius muzikos kūrinių „internetu teisėms“ (angl. *online rights*). Rekomendacija nustato, jog teisių turėtojai turėtų būti laisvi pavesti teisių administravimą bet kuriam kolektyvinio administravimo subjektui savo pasirinkimu, nesvarbu kurioje valstybėje narėje jie gyvena ir kokios valstybės yra piliečiai²⁶. Teisių turėtojai taip pat turi teisę nustatyti, kokias būtent teises paveda administruoti ir kokioje teritorijoje bei bet kada pakeisti kolektyvinio administravimo subjektą kitu²⁷. Taigi Europos Komisija iš esmės siekė sukurti administravimo sistemą muzikos kūrinių internetu teisių srityje, pagal kurią ES teritorijoje tarpusavyje konkuruotų visi kolektyvinio administravimo subjektai ir konkretus kolektyvinio administravimo subjektas galėtų suteikti licenciją naudoti muzikos kūrinius internete visoje ES teritorijoje. Europos Komisija dar kartą patvirtino savo viešai deklaruojamą poziciją, kad ji skatina licencijų į muzikos kūrinius visoje Europos Sąjungos teritorijoje išdavimą²⁸.

Europos Komisija savo požiūrį į autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo mechanizmą taip pat plėtojo vertindama konkurencijos teisės požiūriu tam tikrus susitarimus, apie kuriuos jai buvo pranešta galiojančių teisės aktų nustatyta tvarka.

Vadinamajame *IFPI Simulcasting* sprendime²⁹ (toliau – *Simulcasting* sprendimas) Europos Komisija vertino įrašų gamintojų sudarytus tarpusavio atstovavimo susitarimus, kurių pagrindu jie galėtų teikti daugiateritorines licencijas į fonogramų repertuarą, kurį sudarytų visų įrašų gamintojų fonogramų repertuarai. Licencijų turinį sudaro sinchroniško transliavimo internetu teisė (angl. *simulcasting*), t. y. kai radijo ar televizijos transliuotojai tuo pat metu savo programą kartu su juo įtrauktomis fonogramomis transliuoja internetu, greta įprastinės transliacijos (pvz., antžeminiiais tinklais radijo dažniais). Galutiniame susitarimo variante transliuotojai, kurių pirminio signalo kilmė yra Europos ekonominėje erdvėje, gali savo pasirinkimu kreiptis licencijos į bet kurį Europos ekonominėje erdvėje veikiančią Kolektyvinio administravimo subjektą. Komisijai

24 EU Parliament resolution of March 13, 2007 on the Commission Recommendation of 18 October 2005 on collective cross-border management of copyright and related rights for legitimate online music services (2005/737) [interaktyvus] 2007 [žiūrėta 2010-06-07]. <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=EN&reference=A6-0053/2007>>.

25 Gyertyanfy, P. Collective Management of Music Rights in Europe After the CISAC Decision. *International Review of Intellectual Property and Competition Law*. 2010, 41(1): 59–89, p. 70.

26 Rekomendacijos 3 punktas.

27 *Ibid.*, 5 punktas.

28 Turner, J. D. C. *Intellectual Property and EU Competition Law*. Oxford: Oxford University Press, 2010, p. 232.

29 Commission decision of 8 October 2002 relating to a proceeding under Article 81 of the EC Treaty and Article 53 of the EEA Agreement (Case No COMP/C2/38.014 — IFPI ‘Simulcasting’) // [2003] OJ L 107/58.

išreiškus pastabų dėl atlyginimo už licenciją skaičiavimo principų, galutinis susitarimo projektas buvo pakeistas. Pagal susitarimą kolektyvinio administravimo subjektai dėl finansiškai patrauklesnės licencijos pasiūlymo naudotojams galėtų konkuruoti tik administravimo išlaidomis.

Europos Komisija nusprendė, jog toks susitarimas atitinka ES sutarties 81 (3) straipsnio reikalavimus. Be to, Komisija išreiškė savo teigiamą požiūrį į daugiau nei vienos valstybės teritoriją apimančias licencijas (skirtingai nei buvo iki tol), kurios skatina techninę ir ekonominę pražangą³⁰, pagerina paslaugų judėjimą³¹, teikia naudą vartotojams tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu³².

Vadinamajame *Santjago susitarimo* sprendime³³ (toliau – *Santjago susitarimo* sprendimas) Europos Komisija vertino standartizuotą kolektyvinio administravimo subjektų susitarimą, vadinamą Santjago susitarimu, kuris sudarytas dėl muzikos kūrinių autorių teisių atlikti kūrinių interneto erdvėje. Susitarimas leidžia kiekvienai susitarimo šaliai suteikti neišimtinę licenciją viešai atlikti kūrinių internete tiek į savo repertuarą, tiek į kitų susitariančiųjų šalių repertuarą kūrinius³⁴. Santjago susitarimų (t. y. dvišalių tarpusavio atstovavimo susitarimų, pasirašytų tarp kolektyvinio administravimo subjektų) tikslas yra sukurti naują licencijos rūšį, kuri apimtų visų kolektyvinio administravimo subjektų administruojamus repertuarus („multirepertuaras“)³⁵.

Komisija šiame susitarime išvėlgė keletą problemų. Pirma, „susitarimas nustato, jog kolektyvinio administravimo asociacija, turinti teisę suteikti licenciją į multirepertuarą, yra asociacija, esanti šalyje, kurioje turinio tiekėjas turi tikrą ir ekonominę buveinę. Turint galvoje faktą, kad egzistuoja vienintelė monopolistinė kolektyvinio administravimo asociacija kiekvienoje Europos ekonominės erdvės teritorijoje ir kad visos kolektyvinio administravimo asociacijos sudarys tokius dvišalius susitarimus, tai reiškia, jog kiekvienai nacionalinei kolektyvinio administravimo asociacijai yra suteikta absoliuti išimtinė teisė savo teritorijoje suteikti daugiateritorinę/multirepertuarą licenciją interneto muzikos teisėms.“³⁶ Antra, Komisija nurodė, jog anksčiau įvardytų ribojimų perkėlimas į kitas teritorijas per aptariamą dvišalių susitarimų tinklą ves prie licencijos sąlygų standartizavimo visoje Europos ekonominėje erdvėje, „užkertant kelią rinkai plėtotis įvairiomis kryptimis ir įtvirtinant išimtinumą, kuriuo naudosis kiekviena dalyvaujanti asociacija“³⁷.

30 Commission decision of 8 October 2002 relating to a proceeding under Article 81 of the EC Treaty and Article 53 of the EEA Agreement (Case No COMP/C2/38.014 — IFPI ‘Simulcasting’) // [2003] OJ L 107/58. 84-88 punktai.

31 *Ibid.*, 89-92 punktai.

32 *Ibid.*, 93-95 punktai.

33 Notice published pursuant to Article 27(4) of Council Regulation (EC) No 1/2003 in Cases COMP/C2/39152 — BUMA and COMP/C2/39151 SABAM (Santiago Agreement — COMP/C2/38126) // [2005] OJ C 200/11.

34 *Ibid.*, 2 punktas.

35 *Ibid.*, 3 punktas.

36 *Ibid.*, 6 punktas.

37 *Ibid.*, 7 punktas.

Taigi apibendrinant *Simulcasting* ir *Santjago* susitarimo sprendimus, tampa aiški Europos Komisijos pozicija. Komisija pasisako už daugiateritorinių licencijų naudoti autorių ir gretutinių teisių multirepertuarus teikimą (t. y. kuriuos sudaro daugelio kolektyvinio administravimo subjektų administruojami repertuarai), tačiau šią sistemą leidžiama kurti tik griežtai laikantis reikalavimo, jog tokias licencijas galima bus įsigyti iš bet kurio Europos ekonominėje erdvėje veikiančio kolektyvinio administravimo subjekto. Atkreiptinas dėmesys, jog šie sprendimai buvo priimti dar prieš Europos Komisijai priimant Rekomendaciją.

Jau priėmus Rekomendaciją, Europos Komisija paskelbė vadinamąjį CISAC sprendimą³⁸ (toliau – CISAC sprendimas). Šis sprendimas ypač svarbus autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo teisinio reguliavimo požiūriu, nes Komisija šiuo sprendimu pripažino, kad kolektyvinio administravimo subjektų tarpusavio atstovavimo susitarimų nuostatos prieštarauja ES konkurencijos teisei.

Pirma, Komisijos sprendimu prieštaraujančios ES konkurencijos teisei yra išlygos dėl narystės. Susitarime teigiama, jog vienas kolektyvinio administravimo subjektas negali be kito kolektyvinio administravimo subjekto sutikimo priimti nariu autoriaus, kuris arba jau yra to kito kolektyvinio administravimo subjekto narys, arba yra pilietis tos teritorijos, kurioje veikia tas kitas kolektyvinio administravimo subjektas³⁹.

Antra, Komisijos sprendimu prieštaraujančios ES konkurencijos teisei yra išlygos dėl išimtinumo⁴⁰. Pagal išimtinumo sąlygą, kolektyvinio administravimo subjektas suteikia išimtinę teisę kitam kolektyvinio administravimo subjektui licencijuoti ir administruoti savo repertuarą. Ši išimtinumo sąlyga neleidžia pačiam kolektyvinio administravimo subjektui licencijuoti savo repertuaro kitose teritorijose ir suteikti papildomam kolektyvinio administravimo subjektui tokį patį repertuarą toje teritorijoje.

Galiausiai Komisija kvestionuoja suderintus kolektyvinių administravimo subjektų veiksmus, kuriais yra griežtai pasiskirstoma teritorijomis, t. y. jog konkretus kolektyvinio administravimo subjektas gali licencijuoti savo ir kitų subjektų repertuarą tik savo vietinėje teritorijoje. Komisija pažymėjo, jog „vietinis buvimas nebūtinai stebėti (vykdyti monitoringą) licencijos vykdymą internete, palydovinėje ar kabelinėje transliacijoje. Dėl šios priežasties kolektyvinio administravimo asociacijos turi technines galimybes išduoti daugiateritorines multirepertuaro licencijas, tačiau vienodas ir sistemiškas teritorinis susiskirstymas neleidžia kolektyvinio administravimo asociacijoms pasiūlyti daugiateritorinių multirepertuaro licencijų komerciniams naudotojams.“⁴¹

Taigi Europos Komisija šiuo sprendimu iš esmės pripažino prieštaraujančiomis ES teisei pagrindines kolektyvinio administravimo subjektų tarpusavio atstovavimo susitarimų nuostatas, kurių pagrindu iki šiol veikė tarptautinis kolektyvinio administravimo mechanizmas. Viso pasaulio kolektyvinio administravimo subjektų sudaromi tarpusavio atstovavimo susitarimai dažniausiai yra sudaromi pagal CISAC nustatytą mode-

38 Summary of Commission Decision of 16 July 2008 relating to a proceeding under Article 81 of the EC Treaty and Article 53 of the EEA Agreement (Case COMP/C-2/38.698 — CISAC) // [2008] OJ C 323/12.

39 *Ibid.*, 6 punktas.

40 *Ibid.*, 7 punktas.

41 *Ibid.*, 8 punktas.

li⁴². Pažymėtina, jog anksčiau aptartose ETT bylose teismas pripažino tokias nuostatas neprieštaraujančiomis ES konkurencijos teisei. Tiesa, teismas priėmė sprendimus kitu laikmečiu ir dėl nusistovėjusių kūrinii panaudojimo būdų, pateisindamas teritorinį pasiskirstymą administravimo efektyvumu ir išlaidų taupymu. Europos Komisija CISAC sprendime konkrečiai nurodė, kad sprendime nurodytų kūrinii panaudojimo būdus šio laikmečio technologinėmis galimybėmis efektyviai kontroliuoti įmanoma ir kitų valstybių teritorijose.

CISAC sprendimas yra apskūstas ETT, todėl teismas yra „kritiniame taške“⁴³, ir spręst tolesnį kolektyvinio administravimo teisinio reguliavimo likimą Europoje. Vis dėlto dar prieš priimant teismo sprendimą nagrinėtinas klausimas, ar Europos Sąjungoje egzistuojantis autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo teisinis reguliavimas turėtų būti grindžiamas Europos Komisijos CISAC sprendime bei Rekomendacijoje nurodytais principais.

3. Teritorinių kolektyvinio administravimo ribojimų ateitis Europos Sąjungoje

Kaip jau nagrinėta, nors ETT pripažino tarpusavio atstovavimo susitarimų teritorinių ribojimų suderinamumą su ES konkurencijos teise, Europos Komisija CISAC sprendime konstatavo, jog teritoriniai ribojimai pažeidžia ES konkurencijos teisės normas, kiek jos susijusios su autorių ir gretutinių teisių objektų panaudojimu internete, palydovinėje ar kabelinėje transliacijoje. Pagrindinis Komisijos argumentas – vietinis kolektyvinio administravimo subjekto buvimas konkrečioje teritorijoje nebūtinai stebėti (vykdyti monitoringą) licencijos vykdymą dėl nurodytų panaudojimo būdų. Tokia pat pozicija dėl teritorinių ribojimų išduodamoms licencijoms panaudoti objektus internete išdėstyta Rekomendacijoje. Taigi Europos Komisija siekia matyti ne tik licencijavimo modelį, kuriame kiekvienas kolektyvinio administravimo subjektas galėtų išduoti daugiateritorinę licenciją panaudoti savo objektų repertuarą visoje Europos Sąjungos teritorijoje. Europos Komisija taip pat siekia, kad toks licencijavimo modelis būtų pagrįstas kolektyvinio administravimo subjektų tarpusavio konkurencija ir nebūtų kolektyvinio administravimo subjektų nustatyto teritorinio pasiskirstymo.

Taigi Kolektyvinio administravimo subjektai veiks rimtos konkurencijos sąlygomis, t. y. Europos Sąjungos valstybėse veikiantys kolektyvinio administravimo subjektai privalės konkuruoti tarpusavyje dėl: pirma, repertuaro įgijimo iš autorių teisių subjektų; antra, licencijų suteikimo potencialiems naudotojams. Būtinai išnagrinėti tokio teisinio reguliavimo padarinius ir atsakyti, ar Europos Komisijos siūlomas modelis yra tinkamas kelias žengti į priekį. Siekiant atsakyti į šį klausimą, ypač daug dėmesio turi būti skirta autorių teisių ir muzikos kūrinių kolektyviniam administravimui, kuris yra labiausiai išplėtotas ir todėl itin greitai reaguoja į pasikeitimus.

42 World Intellectual Property Organization. *Intellectual Property Reading Material*. Geneva: World Intellectual Property Organization, 1998, p. 375.

43 Gyertyanfy, P., *supra* note 25, p. 73.

Vertimas kolektyvinio administravimo subjektus konkuruoti tarpusavyje dėl galimybės suteikti licenciją visoje Europos Sąjungos teritorijoje suteiktų labai dideles galias komerciniams subjektams, kontroliuojantiems autorių ir gretutines teises į komerciškai patrauklų objektų repertuarą. Tai visų pirma pasakytina apie muzikos leidėjus (angl. *music publishers*). Keturi didžiausi tarptautiniai muzikos leidėjai pagal savo sudarytas sutartis kontroliuoja mažiausiai 70 procentų pasaulio repertuaro⁴⁴. Siekiant iliustruoti muzikos leidėjų galimybes santykyje su kolektyvinio administravimo subjektais, būtina atsižvelgti į jų kontroliuojamo repertuaro specifiką. Šią specifiką išsamiai atskleidė Europos Komisija *Universal/BMG Music Publishing* byloje⁴⁵.

Kolektyvinis administravimas skiriasi teisių į angloamerikietišką repertuarą, t. y. kūrinių (jų fonogramų), kurie registruoti kolektyvinio administravimo subjektuose Jungtinėje Karalystėje, Airijoje ir JAV, ir kontinentinės Europos repertuarą⁴⁶. Nors visi objektai tradiciškai patenka į Kolektyvinio administravimo subjektų sudarytų tarpusavio atstovavimo susitarimų sistemą, tačiau skiriasi muzikos leidėjų galimybės administruojamų objektų atžvilgiu. Visa tai plaukia iš autorių teisės sistemų skirtumų anglosaksų ir kontinentinės Europos valstybėse ir daro įtaką teisių subjektų (t. y. kam priklauso atitinkamos teisės) bei tarptautinių sutartinių santykių ir atlyginimo paskirstymo aspektams.

Kontinentinėje Europoje daugelis autorių perduoda savo mechanines teises (t. y. teises pagaminti muzikos kūrinių fonogramą bei ją naudoti įvairiais būdais) bei teises į viešą atlikimą tiesiogiai kolektyvinio administravimo subjektams⁴⁷. Angloamerikietišku objektų mechaninių ir atlikimo teisių administravimas yra skirtingas. Mechanines teises autoriai tradiciškai šimtu procentu perleidžia leidėjui⁴⁸. Leidėjas savo ruožtu mechanines teises savo valstybėje, pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje, suteikia administruoti Jungtinėje Karalystėje veikiančiam kolektyvinio administravimo subjektui. Tuo tarpu kitų valstybių teritorijose mechaninių teisių administravimas vykdomas ne šio kolektyvinio administravimo subjekto sudarytų tarpusavio atstovavimo susitarimų su užsienio kolektyvinio administravimo subjektais pagrindu. Jungtinės Karalystės leidėjas sudaro sutartis su kiekvienoje valstybėje veikiančiais subleidėjais dėl teisių administravimo subleidėjo veiklos teritorijoje, ir tik subleidėjas savo ruožtu sudaro sutartį su jo vietinėje teritorijoje veikiančiu kolektyvinio administravimo subjektu⁴⁹. Atlikimo teisės į angloamerikietiško repertuaro objektus yra administruojamos taip pat kaip ir į kontinentinės Europos repertuaro objektus, t. y. autoriai jų neperduoda leidėjui, o tik perduoda teisę į atlyginimo dalį⁵⁰.

44 Gyertyanfy, P., *supra* note 25, p. 6061.

45 Commission decision of 22 May 2007 declaring a concentration to be compatible with the common market and the functioning of the EEA Agreement (Case No COMP/M.4404 – Universal/BMG Music Publishing) [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2010-07-23]. <http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m4404_20070522_20600_en.pdf>.

46 *Ibid.*, para. 151.

47 *Ibid.*, para. 155.

48 *Ibid.*, para. 160.

49 *Ibid.*, para. 161.

50 Commission decision of 22 May 2007 declaring a concentration to be compatible with the common market and the functioning of the EEA Agreement (Case No COMP/M.4404 – Universal/BMG Music Publis-

Taigi angloamerikietiško repertuaro mechaninės teisės yra sutelktos leidėjų rankose ir visiškai priklausomos nuo jų valios. Leidėjai gali labai lengvai ir greitai išimti mechanines teises į angloamerikietišką repertuarą iš bet kurioje pasaulio valstybėje veikiančio kolektyvinio administravimo subjekto repertuaro, nes jiems užtenka nutraukti sutartį su bet kuriuo subleidėju, ir automatiškai netenka prasmės tokio subleidėjo sudarytos sutartys su vietiniu kolektyvinio administravimo subjektu. Europos Komisija atlikus išsamų rinkos tyrimą taip pat konstatavo, jog „tyrimas svariai patvirtino, jog išimti kontinentinės Europos repertuarą yra daug sunkiau nei angloamerikietišką“⁵¹.

Pažymėtina, jog angloamerikietiškas muzikos repertuaras visada yra labai pageidaujamas ir populiarus tarp naudotojų. Didžioji dalis komercinių naudotojų yra priklausomi būtent nuo angloamerikietiško repertuaro objektų. Taigi leidėjai turėtų svertus būti visiškai padėties šeimininkais ir diktuoti sąlygas kolektyvinio administravimo subjektams, nes tik teisę administruoti visoje Europos Sąjungos teritorijoje angloamerikietišką repertuarą turintis kolektyvinio administravimo subjektas galėtų būti konkurencingas šioje rinkoje. Leidėjai jau yra savo ruožtu pareiškę, kad jų poreikius visiškai atitiktų konkurencinėje kovoje išlikę ir nuolat konkuruojantys trys arba keturi kolektyvinio administravimo subjektai vietoj šuo metu egzistuojančių apytiksliai trisdešimties⁵².

Atkreiptinas dėmesys, jog po CISAC sprendimo didžiausi leidėjai jau parodė savo galimybes greitai reaguoti į pakitusias sąlygas. Leidėjai pasirenko konkrečius pavienius subjektus administruoti jų teises visoje Europos Sąjungos teritorijoje arba ėmėsi veiksmų kelti savo sąlygas potencialiems teisių administratoriams.

„CELAS“ – Jungtinės Karalystės ir Vokietijos kolektyvinio administravimo subjektų bendra institucija įsteigta „EMI Music Publishing“ pageidavimu administruoti šio leidėjo teises į objektų panaudojimą internete ir mobiliuosiuose telefonuose⁵³. Savo ruožtu leidėjas išėmė savo angloamerikietišką repertuarą iš kolektyvinio administravimo subjektų tarpusavio atstovavimo susitarimų sistemos, kiek tai susiję su teisėmis į objektų panaudojimą internete ir mobiliuosiuose telefonuose.

„Europos skaitmeninis licencijavimas“ (angl. *Pan European Digital Licensing*) yra leidėjo „Warner Chappell Music“ iniciatyva pradėtas projektas, kurio tikslas patikėti savo repertuarą neišimtinėmis teisėmis kuo didesniai skaičiui kolektyvinio administravimo subjektų, kurie atitinka ir gali įgyvendinti keliamus reikalavimus, susijusius su maksimaliu administravimo išlaidų limitu, jokių išskaitų socialiniams bei kultūriniais tikslams nedarymu, narystės, skaidrumo ir informacinių technologijų standartais⁵⁴.

hing) [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2010-07-23]. <http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m4404_20070522_20600_en.pdf>, para. 164.

51 Commission decision of 22 May 2007 declaring a concentration to be compatible with the common market and the functioning of the EEA Agreement (Case No COMP/M.4404 – Universal/BMG Music Publishing). [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2010-07-23]. <http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m4404_20070522_20600_en.pdf>, para. 175.

52 Gyertyanfy, P., *supra* note 25, p. 61.

53 Frabboni, M. M. From Copyright Collectives to Exclusive “Clubs”: The Changing Faces of Music. *Entertainment Law Review*. 2008, 19(5): 100–105, p. 101.

54 *Ibid.*

„SACEM-UMPG“ – Prancūzijos kolektyvinio administravimo subjekto (SACEM) ir leidėjo „Universal Music Publishing Group“ (UMPG) susitarimas dėl objektų naudojimo internete ir mobiliuose telefonuose visoje Europos teritorijoje, pagal kurį Kolektyvinio administravimo subjektas išduos ir administruos daugiateritorines licencijas į teises, kurios priklauso ar yra kontroliuojamos „UMPG“, kartu su objektais iš kolektyvinio administravimo subjekto repertuaro, kurie yra išleisti „UMPG“⁵⁵.

„Skaitmeninis aljansas“ (angl. *Alliance Digital*) – pavyzdys modelio, kai leidėjas suteikia aljansui teisę veikti kaip vieninteliam ir išimtiniam leidėjo atstovui nustatytoje teritorijoje. Leidėjai, paskirdami Skaitmeninį aljansą kaip savo atstovą Europoje, privalo pertvarkyti savo santykius ir teisių perdavimą subleidėjams kiekvienoje atitinkamoje Europos valstybėje⁵⁶.

Taigi jau dabar galima išvelgti tendencijas, kurios vyraus Europoje, įgyvendinus Europos Komisijos siūlomą teisinio reguliavimo modelį. Akivaizdu, kad sąlygas kolektyvinio administravimo subjektams diktuos didieji leidėjai. „Beveik visi muzikos leidėjai vieningai išėmė mechanines teises panaudoti internete iš kolektyvinio administravimo subjekto repertuaro, kiek tai susiję su repertuaru, išleistu anglosaksų valstybėse, ir patikėjo administravimą skirtingiems Europos kolektyvinio administravimo subjektams visoje Europos teritorijoje.“⁵⁷ Savo ruožtu buvo suderėtos naujos administravimo sąlygos. Kaip matome iš pateiktų pavyzdžių, šios sąlygos susijusios su kiek įmanoma administravimo išlaidų mažinimu, kuris *inter alia* pasireiškia reikalavimu kolektyvinio administravimo subjektams atsisakyti kultūrinių ir socialinių funkcijų. Pažymėtina, jog šiuo metu teisių subjektai tradiciškai susitaiko su iki 10 procentų kolektyvinio administravimo subjektų surinktų pajamų skyrimu kultūriniais ir socialiniams tikslams⁵⁸. Natūralu, jog šios funkcijos nėra svarbios leidėjams ar kitiems dideliems komerciniams subjektams, tačiau, mūsų nuomone, jos labai svarbios kūrėjams (autoriams, atlikėjams) bei visuomenei apskritai. Taigi, žvelgiant iš kultūrinės perspektyvos, tokia sistema kels grėsmę vietinei kultūrai ir vietiniam menui, kurie lig šiol buvo finansuojami vietinių kolektyvinio administravimo subjektų⁵⁹.

Dar viena svarbi tendencija – papildomų administravimo subjektų steigimas. Jis gali pasireikšti keliomis kryptimis. Viena vertus, egzistuojantys kolektyvinio administravimo subjektai steigia jungtinius asmenis konkretaus leidėjo repertuarui administruoti, kaip yra CELAS atveju. Kita vertus, gali būti steigiami visiškai nauji asmenys, neturintys nieko bendra su egzistuojančiais kolektyvinio administravimo subjektais. Taip gali nutikti todėl, jog kolektyvinio administravimo subjektai nesutiks arba nepasiūlys tam tikram leidėjui ar kitam komerciniam subjektui pageidaujamų sąlygų. Taigi savo repertuarui administruoti visoje Europos Sąjungos teritorijoje jis įsteigs naują darinį.

55 Frabboni, M. M. From Copyright Collectives to Exclusive “Clubs”: The Changing Faces of Music. *Entertainment Law Review*. 2008, 19(5): 100–105, p. 102.

56 *Ibid.*

57 Gyertyanfy, P., *supra* note 25, p. 61.

58 Dehin, V., *supra* note 4, p. 224.

59 De Werra, J. What Legal Framework for Promoting the Cross-Border Flow of Intellectual Assets (Trade Secrets and Music)? A View from Europe Towards Asia (China and Japan). *Intellectual Property Quarterly*. 2009, 1: 27–76, p. 66.

Pažymėtina, jog lieka neaiškus įsteigto naujo administravimo subjekto teisinis statusas. Atsižvelgiant į autorių teisės teritorinį pobūdį, šis statusas priklausys nuo valstybės, kurios jurisdikcijai atitinkamas subjektas bus priskirtas, teisinio reguliavimo. Daugelio valstybių teisiniam reguliavimui būdinga kolektyvinio administravimo subjektų kontrolė, o tam tikrose valstybėse – privalomas leidimo gavimas ar patvirtinimas iš valstybės įgaliotų institucijų (pvz., Vokietijoje⁶⁰, Prancūzijoje⁶¹, Ispanijoje⁶², Portugalijoje⁶³). Taigi akivaizdu, jog tokie administravimo subjektai daugeliu atveju neturės teisinio kolektyvinio administravimo subjekto statuso. Dėl šios priežasties jiems nebūs taikomi privalomi kontrolės mechanizmai, privalomos socialinės ir kultūrinės funkcijos, pareiga administruoti kiekvieno besikreipiančiojo teises, pareiga suteikti kiekvienam besikreipiančiajam licenciją, ginčų dėl atlyginimo sprendimo mechanizmai ir kt. Atkreiptinas dėmesys, jog minėtos pareigos komerciniam subjektui nepageidaujamos, todėl manytina, jog naujieji administravimo subjektai sąmoningai imsis veiksmų, siekdami išvengti oficialaus kolektyvinio administravimo subjekto teisinio statuso.

Konkurencija tarp kolektyvinio administravimo subjektų, turinčių tą patį arba panašų repertuarą, dėl vartotojų, t. y. galimybės pasiūlyti licenciją panaudoti objektus visoje Europos Sąjungos teritorijoje, ves prie siūlomo repertuaro nupiginimo kartais ir peržengiant protingas ribas⁶⁴. Tokios rizikos egzistavimą yra pastebėjusi ir Europos Komisija⁶⁵. Šią problemą pabrėžė ir veikiantys kolektyvinio administravimo subjektai⁶⁶.

Mūsų manymu, laisva konkurencinė kova prives prie keleto asmenų dominavimo Europos Sąjungos rinkoje, t. y. oligopolijos. Taigi Europos Komisijos siekis kovoti su monopolijomis, atrodo, vis tiek nepanaikins kelių subjektų dominavimo atitinkamoje rinkoje. Atkreiptinas dėmesys, jog tokie asmenys greičiausiai bus sukurti atskirų didelių rinkos žaidėjų repertuarui administruoti ir veiks pagal jų padiktuotas sąlygas.

Teoriškai santykinai mažas licencijavimo subjektų skaičius turėtų bent jau spręsti fragmentacijos problemą. Vis dėlto aptariama situacija sumažins fragmentaciją teritoriniu požiūriu, tačiau padidins fragmentaciją repertuaro požiūriu: kiekvieno didelį objektų repertuarą kontroliuojančio asmens poreikiams veiks atskira administravimo sistema. Siekiant naudotojams pasiūlyti patrauklų objektų repertuarą internete, galintį veiksmingai kovoti su nelegaliomis paslaugomis, vis tiek teks kreiptis šiuo atveju į kiekvieną

60 Law on the Administration of Copyright and Neighbouring Rights (Copyright Administration Law). Law (Consolidation), 09/09/1965 (08/05/1998) [interaktyvus]. 1999 [žiūrėta 2010-06-12]. <http://www.wipo.int/clea/en/text_html.jsp?lang=en&id=1033>, 3 (1) str.

61 Intellectual Property Code [interaktyvus]. 2003 [žiūrėta 2010-06-22] <http://195.83.177.9/upl/pdf/code_35.pdf>, L321-3 str.

62 Revised Law on Intellectual Property, regularizing, clarifying and harmonizing the applicable statutory provisions (approved by Royal Legislative Decree 1/1996 of April 12, 1996) [interaktyvus]. 1996 [žiūrėta 2010-06-22] <http://www.wipo.int/clea/en/text_pdf.jsp?lang=EN&id=1358>, 142 str.

63 Lei n.º 83/2001 de 3 de Agosto Regula a constituição, organização, funcionamento e atribuições das entidades de gestão colectiva do direito de autor e dos direitos conexos [interaktyvus]. 2001 [žiūrėta 2010-06-22]. <http://www.wipo.int/clea/en/text_pdf.jsp?lang=PT&id=5527>, 6 str.

64 De Werra, J., *supra* note 59, p. 65.

65 *Ibid.*, p. 66.

66 Heine, R.; Wunschmann, C. Commission Decision. And the Band Played On. *European Lawyer*. 2008, 82: 13–16, p. 16.

svarbų repertuarą administruojantį asmenį. Atsižvelgiant į tai, jog greta didelių žaidėjų, egzistuoja maži leidėjai bei pavieniai autorių ir gretutinių teisių subjektai, taip pat išliks poreikis egzistuoti ir mažesniems administravimo subjektams, įskaitant kolektyvinio administravimo subjektus, veikiančius tik valstybių nacionalinėse teritorijose. Jeigu teritoriniu požiūriu fragmentuotoje rinkoje reikėtų tiesiog surasti kolektyvinio administravimo subjektą atitinkamoje teritorijoje, tai pagal nagrinėjamą scenarijų potencialus teisėtas naudotojas privalės išsiaiškinti, kas administruoja pageidaujamas įgyti teises Europos Sąjungos teritorijoje arba jos dalyje, o tai praktiškai yra neįmanoma⁶⁷. Taigi Europos Komisijos siektinas tikslas sukurti „vieno sustojimo parduotuvės“ sistemą kūriniams panaudoti internete, kad naudotojai galėtų sudaryti sutartį su pasirinktu kolektyvinio administravimo subjektu ir įsigyti daugiateritorinę licenciją, atrodo, negali būti pasiektas siūlomomis priemonėmis. Jau dabar aišku, kad „muzikos leidėjai pasirinko sau priimtina platformą ir išbraukė kitus iš dalyvavimo panaudoti teises internete ir mobiliuosiuose teflonuose licencijavimo bei administravimo“⁶⁸.

Vertimas egzistuojančius kolektyvinio administravimo subjektus konkuruoti tarpusavyje bei naujų administravimo subjektų steigimas sukurs dar vieną problemą. Egzistuojanti teritoriniu pagrindu padalyta kolektyvinio administravimo sistema užtikrina galimybę konkrečiam asmeniui administruoti pasaulio repertuarą konkrečioje teritorijoje. Visa tai leidžia suteikti vieną licenciją į visus kūrinius už vienodą kainą. Taigi, pavyzdžiui, pasaulio topuose esančios dainos patenka į vieną katilą su mažiau populiariais, tačiau konkrečiai valstybei ar visai Europos Sąjungai apskritai kultūriniu požiūriu labai svarbiais kūriniais. Tai labai svarbu dėl dviejų priežasčių. Visų pirma, naudotojai, gaudami vieną licenciją, nors labiausiai suinteresuoti populiariausiais kūriniais, tačiau užtikrina kūrinių prieinamumą ir nišinei auditorijai. Pavyzdžiui, legalių interneto muzikos paslaugų tiekėjas yra visiškai priklausomas nuo populiarių muzikos fonogramų pasiūlos vartotojams, tačiau, įgijęs licenciją panaudoti visą repertuarą, pasiūlo rinkai ir mažiau populiarias fonogramas. Antra, visam repertuarui taikomi vienodi tarifai, neatsižvelgiant į objekto populiarumą. Tokia sistema ypač naudinga mažiems teisių subjektams bei visuomenei. Visuomenei yra užtikrinamas mažiau populiarių, tačiau kultūriškai svarbių nišinių objektų pasiekiamumas už prieinamą kainą. Mažesnieji teisių subjektai turi garantijas, kad galės naudotis kolektyvinio administravimo sistema vienodomis sąlygomis su dideliais teisių subjektais. kolektyvinio administravimo subjektai konkuruos dėl galimybės administruoti populiarijį repertuarą ir prisitaikyti prie tokį repertuarą siūlančių asmenų sąlygų (leidėjų ir kt.). Neabejotina, jog populiarinio repertuaro savininkai neturi intereso solidarizuotis ir bet kuriais būdais dengti nišinio repertuaro administravimo išlaidas. Naudotojai savo ruožtu, esant fragmentuotam repertuarui, visų pirma sieks įsigyti populiarių objektų. Naujai sukurti administravimo subjektai, neturintys kolektyvinio administravimo subjektų teisinio statuso, apskritai net neturės pareigos administruoti besikreipiančiųjų teises. Taigi mažieji teisių subjektai apskritai vargiai

67 Gyertyanfy, P., *supra* note 25, p. 82.

68 Frabboni, M., *supra* note 53, p. 104.

gali tikėtis pasinaudoti kolektyvinio administravimo galimybėmis. Apibendrinant pasakytina, kad Europos Komisijos siūloma sistema kelia didelę grėsmę kultūrinei įvairovei Europos Sąjungoje⁶⁹.

Komeriniai naudotojai šiuo metu teritoriniais ribojimais padalytoje kolektyvinio administravimo rinkoje yra apsaugoti nuo populiarųjį repertuarą administruojančių subjektų piktnaudžiavimo kainodara⁷⁰. Tai užtikrinama valstybės atliekama kolektyvinio administravimo subjektų kontrole, nustatyta pareiga licencijuoti, tarpininkavimo mechanizmų įtvirtinimu, kilus ginčui dėl licencijos mokesčio, o be to, konkurencijos teisės normomis – draudimu piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi (nes kolektyvinio administravimo subjektai beveik visada esamoje sistemoje yra dominuojantys teritorinėje rinkoje).

Be abejonės, laikantis Europos Komisijos padiktuotų gairių, susilpnės tradicinė kolektyvinio administravimo sistema. Tradicinis kolektyvinis administravimas niekur nedings, nes jis naudingas pavieniems autoriams, atlikėjams, visuomenei. Be to, egzistuoja ir privalomo kolektyvinio administravimo institutas. Nepaisant to, sumažės šios sistemos efektyvumas. Pasaulinis tarpusavio atstovavimo susitarimų tinklas užtikrina galimybę konkrečioje teritorijoje įsigyti licenciją į pasaulio repertuarą. Pasaulio repertuaro administravimas, be kita ko, yra susijęs su fiksuotomis išlaidomis, kurios solidariai dalijamos tarp visų kolektyvinio administravimo subjektų, veikiančių skirtingose teritorijose. Didesnėse teritorijose veikiantys kolektyvinio administravimo subjektai, generuojantys didesnes pajamas, natūraliai padengia atitinkamai didesnę išlaidų dalį. Kuo platesnis administruojamas objektų repertuaras, tuo finansiškai ir „rinkos svorio“ prasme stipresnė kolektyvinio administravimo subjektų pozicija. Mažesni kolektyvinio administravimo subjektai turės mažiau derybinės galios, palyginti su didžiais komerciniais naudotojais, o komerciniai naudotojai pasinaudos tuo gaudami mažesnius tarifus⁷¹.

Esant nefragmentuotam repertuarui, taip pat santykiniai mažesnės yra vieno objekto administravimo išlaidos. Tuo tarpu skaidant repertuarą, fiksuotos išlaidos išlieka ir privalo būti padengtos. Todėl, pirma, mažieji kolektyvinio administravimo subjektai niekada negalės efektyviai konkuruoti su didžiais kolektyvinio administravimo subjektais, antra, mažųjų kolektyvinio administravimo subjektų siūlomas repertuaras bus brangesnis administravimo požiūriu ir mažiau konkurencingas. Savo ruožtu mažieji autoriai, atlikėjai, kiti autorių ar gretutinių teisių subjektai turės tenkintis minimaliais atlyginimais ir gerokai mažesniu jų objektų panaudojimu. Taigi ši tendencija ypač ne-naudinga Lietuvoje veikiantiems kolektyvinio administravimo subjektams ir Lietuvos autoriams, atlikėjams, kitiems autorių ar gretutinių teisių subjektams.

69 De Werra, J., *supra* note 59, p. 66.

70 Dehin, V., *supra* note 4, p. 224.

71 Heine, R.; Wunschmann, C., *supra* note 66, p. 16.

Išvados

1. Egzistuojanti tarptautinė autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo sistema yra paremta kolektyvinio administravimo subjektų sudaromais tarpusavio atstovavimo susitarimais, kuriuose įtvirtinami teritoriniai veiklos ribojimai.

2. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo jurisprudencija pripažįsta tarpusavio atstovavimo susitarimais sukurtą autorių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo teritorialumą, pagrįstą Europos Sąjungos teisės normomis ir jas atitinkanti.

3. Europos Parlamentas nuosekliai palaiko Europos Bendrijų Teisingumo Teismo jurisprudencijoje išdėstytą poziciją ir pripažįsta, jog tarpusavio atstovavimo susitarimai, lemiantys kolektyvinio administravimo subjektų teritorinį veiklos pobūdį, nėra neigiamas reiškinys.

4. Europos Komisija priimtais teisės aktais ir sprendimais pripažįsta prieštaraujančiomis Europos Sąjungos teisei pagrindines kolektyvinio administravimo subjektų tarpusavio atstovavimo susitarimų nuostatas, kurių pagrindu iki šiol veikė tarptautinis kolektyvinio administravimo mechanizmas.

5. Europos Komisija siekia įtvirtinti licencijavimo modelį, kuriame kiekvienas kolektyvinio administravimo subjektas galėtų išduoti licenciją panaudoti savo objektų repertuarą visoje Europos Sąjungos teritorijoje. Europos Komisija, be to, siekia, kad toks licencijavimo modelis veiktų be kolektyvinio administravimo subjektų tarpusavyje nustatyto teritorinio pasiskirstymo ir būtų pagrįstas kolektyvinio administravimo subjektų tarpusavio konkurencija.

6. Įgyvendinus Europos Komisijos palaikomą kolektyvinio administravimo modelį, galima prognozuoti, kad Europos Sąjungoje:

- a) labai didelės galias įgis komerciniai subjektai, kontroliuojantys autorių ir gretutines teises į komerciškai patrauklų objektų repertuarą;
- b) išsivys naujos kolektyvinio administravimo sąlygos, susijusios *inter alia* su reikalavimu kolektyvinio administravimo subjektams atsisakyti vykdomų kultūrinių ir socialinių funkcijų;
- c) steigsis nauji teisių administravimo subjektai: a) kolektyvinio administravimo subjektai konkretaus asmens autorių ar gretutinių teisių objektų repertuarui administruoti; b) nauji teisių administravimui skirti asmenys, neturintys teisinio kolektyvinio administravimo subjekto statuso;
- d) konkurencinė kova ves prie mažo skaičiaus asmenų, administruojančių autorių ir gretutines teises, dominavimo Europos Sąjungos rinkoje, o tai sumažins fragmentaciją teritoriniu požiūriu, tačiau padidins fragmentaciją repertuaro požiūriu: kiekvieno didelį repertuarą objektų kontroliuojančio asmens poreikiams veiks atskira administravimo sistema;
- e) Kolektyvinio administravimo subjektai konkuruos dėl galimybės administruoti populiariųjų repertuarą ir stengsis prisitaikyti prie tokį repertuarą siūlančių asmenų, kurie neturi intereso solidarizuotis ir dengti „nišinio“ repertuaro admi-

- nistravimo išlaidas. Dėl šios priežasties mažieji teisių subjektai sunkiai galės pasinaudoti efektyvaus kolektyvinio administravimo galimybėmis;
- f) susilpnės tradicinė kolektyvinio administravimo sistema, sumažės jos efektyvumas, vietiniai kolektyvinio administravimo subjektai turės mažiau derybinės galios nei didieji komerciniai naudotojai;
- g) mažųjų kolektyvinio administravimo subjektų repertuaras bus brangesnis administravimo požiūriu ir mažiau konkurencingas. Dėl to mažieji autoriai ir atlikėjai, kiti autorių ar gretutinių teisių subjektai turės tenkintis minimaliais atlyginimais ir gerokai mažesniu jų objektų panaudojimu.

Literatūra

- Case 127-73, *Belgische Radio en Televisie v. SV SABAM and NV Fonior*. [1974] ECR 313.
- Case 24-67, *Parke, Davis and Co. v. Probel, Reese, Beintema-Interpharm and Centrafarm* [1968] ECR 55.
- Case 262/81, *Coditel SA, Compagnie générale pour la diffusion de la télévision, and others v. Ciné-Vog Films SA and others*. [1982] ECR 3381.
- Case 395/87, *Ministère public v. Jean-Louis Tournier* [1989] ECR 2521.
- Case 78-70, *Deutsche Grammophon Gesellschaft mbH v. Metro-SB-Großmärkte GmbH & Co. KG*. [1971] ECR 487.
- Commission decision of 22 May 2007 declaring a concentration to be compatible with the common market and the functioning of the EEA Agreement (Case No COMP/M.4404 – Universal/BMG Music Publishing). [interaktyvus] 2007 [žiūrėta 2010-07-23]. <http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m4404_20070522_20600_en.pdf>.
- Commission decision of 8 October 2002 relating to a proceeding under Article 81 of the EC Treaty and Article 53 of the EEA Agreement (Case No COMP/C2/38.014 — IFPI ‘Simulcasting’) // [2003] OJ L 107/58.
- Commission Recommendation 2005/737/EC of 18 May 2005 on collective cross-border management of copyright and related rights for legitimate online music services // [2005] OJ L 276/54.
- Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the European Economic and Social Committee. The Management of Copyright and Related Rights in the Internal Market (COM/2004/0261 final). [interaktyvus] 2004-04-16 [žiūrėta 2010-06-20]. <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0261:FIN:EN:PDF>>.
- De Werra, J. What Legal Framework for Promoting the Cross-Border Flow of Intellectual Assets (Trade Secrets and Music)? A View from Europe Towards Asia (China and Japan). *Intellectual Property Quarterly*. 2009, 1: 27–76.
- Dehin, V. The Future of Legal Online Music Services in the European Union: A Review of the EU Commission’s Recent Initiatives in Cross-border Copyright Management. *European Intellectual Property Review*. 2010, 32(5): 220–237.
- Dietz, A. European Parliament Versus Commission: How to Deal With Collecting Societies? *International Review of Intellectual Property and Competition Law*. 2004, 35(7): 809–820.
- Dreier, T. The Role of the ECJ for the Development of Copyright in the European Communities. *Journal of the Copyright Society of the U.S.A.* 2007, 54: 183–230.
- EU Parliament resolution of March 13, 2007 on the Commission Recommendation of 18

- October 2005 on collective cross-border management of copyright and related rights for legitimate online music services (2005/737). [interaktyvus] 2007 [žiūrėta 2010-06-07]. <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=EN&reference=A6-0053/2007>>.
- European Parliament resolution on a Community framework for collective management societies in the field of copyright and neighbouring rights (2002/2274(INI)) // [2004] OJ C 092 E 16/04/2004.
- Florian, K. If the kids are united. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*. 2007, 2(6): 371–376.
- Frabboni, M. From Copyright Collectives to Exclusive “Clubs”: The Changing Faces of Music. *Entertainment Law Review*. 2008, 19(5): 100–105.
- Garnet, K.; Davies, G.; Harbottle, G. *Copinger and Skone James on Copyright. Fifteenth edition*. London: Sweet & Maxwell, 2005.
- Gyertyanfy, P. Collective Management of Music Rights in Europe After the CISAC Decision. *International Review of Intellectual Property and Competition Law*. 2010, 41(1): 59–89.
- Heine, R.; Wunschmann, C. Commission Decision. And the Band Played On. *European Lawyer*. 2008, 82: 13–16.
- Intellectual Property Code. [interaktyvus] 2003 [žiūrėta 2010-06-22] <http://195.83.177.9/upl/pdf/code_35.pdf>.
- Joined cases 110/88, 241/88 and 242/88, *Gesellschaft zur Verwertung von Leistungsschutzrechten mbH (GVL) v. Commission of the European Communities*. [1989] ECR 2811.
- Joined cases 55/80 and 57/80, *Musik-Vertrieb membran GmbH et K-tel International v. GEMA - Gesellschaft für musikalische Auführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte*. [1981] ECR 147.
- Joined cases 55/80 and 57/80, *Musik-Vertrieb membran GmbH et K-tel International v. GEMA - Gesellschaft für musikalische Auführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte*. [1981] ECR 147.
- Keeling, D. T. *Intellectual Property Rights in EU Law. Volume I. Free Movement and Competition Law*. New York: Oxford University Press, 2003.
- Law on the Administration of Copyright and Neighbouring Rights (Copyright Administration Law). Law (Consolidation), 09/09/1965 (08/05/1998) [interaktyvus] 1999 [žiūrėta 2010-06-12]. <http://www.wipo.int/clea/en/text_html.jsp?lang=en&id=1033>.
- Lei n.o 83/2001 de 3 de Agosto Regula a constituição, organização, funcionamento e atribuições das entidades de gestão colectiva do direito de autor e dos direitos conexos [interaktyvus]. 2001 [žiūrėta 2010-06-22]. <http://www.wipo.int/clea/en/text_pdf.jsp?lang=PT&id=5527>.
- Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 50-1598.
- Notice published pursuant to Article 27(4) of Council Regulation (EC) No 1/2003 in Cases COMP/C2/39152 — BUMA and COMP/C2/39151 SABAM (Santiago Agreement — COMP/C2/38126) // [2005] OJ C 200/11.
- Revised Law on Intellectual Property, regularizing, clarifying and harmonizing the applicable statutory provisions (approved by Royal Legislative Decree 1/1996 of April 12, 1996) [interaktyvus]. 1996 [žiūrėta 2010-06-22] <http://www.wipo.int/clea/en/text_pdf.jsp?lang=EN&id=1358>.
- Sterling, J. A. L. *World Copyright Law. Third edition*. London: Sweet & Maxwell, 2008.
- Summary of Commission Decision of 16 July 2008 relating to a proceeding under Article 81 of the EC Treaty and Article 53 of the EEA Agreement (Case COMP/C-2/38.698 — CISAC) // [2008] OJ C 323/12.
- Turner, J. D. C. *Intellectual Property and EU Competition Law*. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- World Intellectual Property Organization. *Intellectual Property Reading Material*. Geneva: World Intellectual Property Organization, 1998.

PERSPECTIVES OF TERRITORIAL RESTRICTIONS ON COLLECTIVE
MANAGEMENT OF COPYRIGHT AND RELATED RIGHTS
IN THE EUROPEAN UNION

Ažuolas Čekanavičius

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. *The current international system of collective management of copyright and related rights is based on reciprocal agreements concluded between collective management organizations (CMOs) operating in different countries. Traditionally, reciprocal agreements impose territorial restrictions on CMOs' activities: a CMO can license the repertoire of other CMOs only in the territory of its establishment and only national CMOs have an exclusive right to administer (license) this repertoire in their territory. Territorial restrictions are present in the reciprocal agreements entered into between CMOs operating in the European Union (the EU) countries. The European Court of Justice in its case-law seems to justify such territorial restrictions. This position is supported by the European Parliament. The European Commission, however, in its decisions and legal acts finds territorial restrictions incompatible with the EU law. The European Commission favours the licensing scheme (model) applied in the EU under which: firstly, each CMO has a right to provide a license to its repertoire (both local and foreign) in the entire EU territory; secondly, such a licensing scheme should contain no territorial restrictions and should be based on the competition of all CMOs operating in the EU. In the view of the author of this article, such a licensing scheme will result in the following consequences: (i) commercial entities which control copyright in a commercially attractive repertoire will gain extremely big power; (ii) new collective management conditions under which CMOs will no longer perform social and cultural functions will be dominant; (iii) new CMOs will be established either as CMOs created specifically to administer the repertoire of a certain commercial entity (big publisher, etc.) or as licensing bodies not having the legal status of CMOs; (iv) competition will lead to several dominant management bodies administering copyright and related rights in the EU, what will reduce fragmentation from the territorial perspective but will increase the fragmentation of the repertoire; (v) CMOs will compete with each other for the right to administer the popular repertoire, thus, CMOs will be forced to adapt to the interests of the entities controlling this repertoire which do not have the motivation to fund the costs of the administration of 'niche repertoire' and, as a result, small owners of copyright and related rights will barely have an opportunity to benefit from effective collective management of their rights; (vi) the traditional system of collective management will become weaker, its effectiveness will be reduced, bargaining power vis-à-vis big commercial users will be weakened; (vii) the administration of repertoire for small CMOs will be more expensive and due to this reason their repertoire will be less competitive. Small authors, performers and other small copyright or related rights owners will, therefore, receive lower remuneration and their creative works will be less used.*

Keywords: *copyright law, copyright, related rights, collective management.*

Ažuolas Čekanavičius, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Civilinės ir komercinės teisės katedros doktorantas. Mokslinių tyrimų kryptys: autorių teisė, autorių teisių ir gretutinių teisių kolektyvinis administravimas.

Ažuolas Čekanavičius, Mykolas Romeris University, Law Faculty, Department of Civil and Commercial Law, doctoral student. Research interests: copyright law, collective management of copyright and related rights.